

Піскова Жанна Валентинівна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри інноваційного менеджменту та фінансової аналітики,
Дніпропетровський університет імені Альфреда Нобеля

Цуркан Ірина Миколаївна,

к.е.н., доцент, доцент кафедри економічного аналізу і фінансів,
Національний технічний університет «Дніпровська політехніка»

ОБРИСИ ЗМІНИ ПАРАДИГМИ ПОДАТКОВОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Актуальність теми дослідження обумовлена відсутністю в Україні інституту податку, який повинен мати філософію створення, формуванням нової парадигми розвитку податкової політики з урахуванням наслідків сучасної всесвітньої кризи. Метою дослідження є з'ясування питання, яку аналогову модель податкової політики із застосуванням якого типу слід обрати Україні для побудови інституту податку в контексті парадигми подальшого розвитку. Для отримання результатів дослідження використано загальнофілософський метод, дедуктивний метод, метод порівняльного аналізу, аналогій, узагальнення. У статті розглянуто аналогові моделі податкової політики: модель політики максимальних податків (фіскальний та фіскально-перерозподільчий тип), результатом застосування є збільшення податкового тягаря на економіку і населення; модель політики мінімальних податків (регулюючий та фіскально-конкуруючий тип), результатом застосування є зниження доходів бюджету, скорочення державних інвестицій, значне зменшення соціальних видатків; модель політики розумних податків (фіскально-регулюючий тип), результатом застосування є знаходження компромісу між реалізацією фіскальної, регулюючої і розподільної (соціальної) функціями податків, значущий обсяг соціальних витрат. Визначено, які країни в яких економічних ситуаціях застосовували ту чи іншу аналогову модель. Встановлено, що події, які розвиваються у світі та Україні змусять шукати нашу державу нову модель податкової політики і побудову на її основі нової податкової системи. Обґрунтовано, що Україна на період подолання наслідків кризи повинна податкову систему будувати на основі аналогової моделі максимальних податків із застосуванням фіскально-перерозподільчого типу податкової політики, що забезпечить високий рівень соціальних видатків і значні державні інвестиції в економіку, забезпечить суттєве соціальне нівелювання в суспільстві, що, в свою чергу потягне за собою високі прогресивні прибуткові і майнові податки. Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що вони можуть бути використані при створенні інституту податку в Україні та розробці ефективної державної податкової політики. Дана тематика має перспективу дослідження з напрямку удосконалення механізму оподаткування щодо забезпечення громадян країни необхідними суспільними благами.

Ключові слова: інститут податку, суспільні блага, податкова політика, аналогова модель податкової політики, модель політики максимальних податків, модель політики мінімальних податків, модель політики розумних податків, тип податкової політики.

ВСТУП

Постановка проблеми. Майже 30 років незалежна Україна шукає для себе модель податкової політики, на основі якої можна побудувати ідеальну податкову систему. За цей період в країні змінилося 16 прем'єр-міністрів та 18 урядів. Кожний уряд відрізнявся оригінальністю і неповторністю податкової політики. Неповторність полягала в тому, що не відтворюваним з абсолютною точністю був результат застосування схожої політики різними урядами. Деякі прем'єр-міністри формулювали податкову політику держави і оформляли її відповідними документами: Стратегіями, Концепціями тощо. В Україні є чинною «Стратегія реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки» [1], яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 08 лютого 2017 р. № 142-р., в рамках якої передбачається «скорочення дефіциту операцій сектору загальнодержавного управління і зниження темпів приросту державного боргу у середньостроковій перспективі та їх утримання на прийнятному рівні», а також «забезпечення послідовності та передбачуваності бюджетної та

податкової політик» [1]. Також у Стратегії зазначено, що «Мінфіном буде розроблено Стратегію розвитку податкової системи на середньострокову перспективу, яка повинна узгоджуватися із стратегією економічного розвитку, реформуванням бюджетного процесу та пенсійної системи» [1]. Затвердження Кабінетом Міністрів України цієї Стратегії планувалось на 2017 рік.

Наразі в Україні не існує жодного законодавчо-нормативного документу, в якому були би сформульовані основні цілі, задачі, принципи, напрями податкової політики держави. Адже ці формулювання повинні базуватись на тій аналоговій моделі податкової політики із застосуванням відповідного типу, яку хоче взяти за основу держава. На сайті Міністерства фінансів України у розділі «Податкова політика» зазначено, що «державна податкова політика - це діяльність держави у сфері встановлення, правового регламентування та організації справляння податків і податкових платежів у централізовані фонди грошових ресурсів держави» [2]. Але на основі чого, де те наукове підґрунтя для формування державної податкової політики, у визначенні не відображено.

У попередній публікації, присвяченій парадигмі

розвитку податкової політики в Україні, нами сформульована сутність поняття «державна податкова політика», яка полягає в тому, що вона є «...складовою соціально-економічної політики держави, спрямованої на формування такої податкової системи, яка враховує особистий інтерес платника податків, стимулює накопичення та раціональне використання національного багатства країни, сприяє гармонізації інтересів держави та суспільства, а також забезпечує їх прогресивний розвиток» [3]. Вважаємо, що сформульована вище державна податкова політика має бути зорієнтована на створення такої податкової системи, яка враховуватиме індивідуальний інтерес платника податків, що базується на його зацікавленості у збереженні здоров'я, зростанні добробуту; стимулюватиме накопичення та раціональне використання національного багатства країни, сприятиме гармонізації інтересів держави та суспільства, тим самим забезпечуючи його соціально-економічний прогрес.

Зараз перед світом взагалі і Україною зокрема стоять великі виклики, і, як зазначає Бранко Міланович, американський економіст, «економічні наслідки пандемії нового коронавірусу не повинні сприйматись як рядова проблема, яку макроекономіка може вирішити чи пом'якшити. Скоріше за все, світ стане свідком фундаментальних змін самої природи глобальної економіки [4]. Разом з тим, стрімкий розвиток подій у світі привносить суттєві зміни і у розвиток економіки країни. Вважаємо, що необхідно продовжити дослідження стану податкової політики країни, формуванню нової парадигми розвитку з урахуванням наслідків сучасної всесвітньої кризи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням формування податкової політики України, її складному становленню й розвитку присвячено чимало праць вітчизняних науковців. Так, Л. Задорожна, А. Капелюш, М. Кармаліта, О. Піжук, П. Селезень, К. Швайбай, у своїй науковій праці [5] влучно зазначили, що «одна з нагальних проблем у сфері податкової політики держави в Україні є відсутність інституціонального механізму її формування та реалізації. Дотепер в Україні не сформувалася традиція, інституціональний механізм, завдяки яким має розроблятися державна політика. Кожного разу застосовуються різні підходи і через це існує враження маніпуляції суспільною думкою, кон'юнктурності отриманих рішень тих чи інших завдань» [5, С. 31]. М. Швайко у своїй праці [6] здійснив аналіз статистичних даних, які дали можливість автору сформулювати основні характеристики сучасної податкової політики України, зокрема «відсутність чітко визначеної цілі податкової політики». Такі науковці, як О. Дріга, А. Макурін [7] при розгляді впливу євроінтеграційних процесів на податкову політику та податкову систему загалом загострюють питання визначення балансу інтересів держави та платників податку і піднімають, на наш погляд, нову етичну проблему, як відсутність податкової культури. Зокрема, в праці [7] зазначається: «на жаль, нам зараз бракує високої податкової культури, яка б дала поштовх для розвитку та підняття національної економіки і піднесення вітчизняних виробників». С. Майстро, Р. Майстро, Д. Майстро у

своїй праці [8], при розгляді питання удосконалення державної податкової політики в умовах економічних трансформацій, зокрема зазначили, що така міжнародна інституція, Міжнародний валютний фонд «...вважає систему оподаткування в Україні складною і такою, що дає можливість по-різному тлумачити закони й ухилятися від податків. Це створює сприятливий ґрунт для антагонізму між платниками податків і ДФСУ, а відсутність дієвих механізмів урегулювання суперечок – адміністративних або судових – лише загострюють їх» [8]. Тому, на думку Міжнародного валютного фонду, «потрібно внести істотні зміни в державну податкову політику» [8]. Погоджуючись з думками вітчизняних науковців, можна дійти висновку про те, що в Україні не створено інституту податку, який, в першу чергу, повинен мати філософію його створення. Як зазначено в праці [9], «податок – це інститут, який упорядковує відносини економічних агентів з приводу фінансування діяльності держави по забезпеченню суспільних благ і визначає обмеження, в рамках яких повинна здійснюватися їх діяльність». Виходячи з визначення, для побудови інституту податку необхідно чітко визначити ту кількість і якість суспільних благ, яку, на думку громадян країни, повинна надавати держава.

Мета статті (постановка завдання). Мета статті полягає у з'ясуванні питання, яку аналогову модель податкової політики із застосуванням якого типу слід обрати Україні для побудови інституту податку в контексті парадигми подальшого розвитку.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Як зазначається багатьма вченими, невідтворюваність результатів застосування будь-якою державою схожої податкової політики обумовлюється національним колоритом кожної країни і податковими системами, які відрізняються і мають значну національну специфіку. Різноманіття податкових політик обумовлює цілий комплекс об'єктивних і суб'єктивних чинників. Податкова політика України принциповим чином відрізниться, наприклад, від політики Швейцарії, Росії або Німеччини, в першу чергу, в силу різного федерального устрою. Крім того, податкова політика об'єктивно має контекст, що розрізняється на різних етапах соціально-економічного розвитку: наприклад, політика в постіндустріальному суспільстві буде мати зовсім інші завдання, у порівнянні з політикою періоду форсованої індустріалізації. Але найчастіше, політика розрізняється навіть на одному і тому ж етапі соціально-економічного розвитку в рамках однієї країни. Просто приходить новий президент або уряд і змінює державну податкову політику [9]. При такому різноманітті і неповторності податкових політик різних країн тим більш важливо ідентифікувати моделі і типи політики, яка застосовується. При уважному порівнянні різних політик в їх цільовій спрямованості виявляються якісь кліше або зразки, що стійко відтворюються цілими групами країн.

Ми не будемо сперечатись щодо термінології понять «модель податкової політики» та «тип податкової політики», яка застосовується в різних

наукових працях, оскільки всі ці терміни змішані між собою. Візьмемо за основу поняття, окреслені в праці [9]. Так, під моделлю податкової політики будемо розуміти «зразок, апробований в практиці ряду країн і який довів свою результативність, тип податкової політики, який може використовуватися іншими країнами як аналог» [9]. Під типом податкової політики – «певний образ, що має притаманні тільки

йому характерні риси (ознаки), за об'єктивним проявом яких можливо виразно відрізнити один зразок політики від іншого» [9]. Таким чином, тип – це якийсь теоретичний зразок податкової політики, а модель – тип політики, що має практичну відтворюваність.

Розглянемо аналогові моделі податкової політики, які існують у світі (табл. 1).

Таблиця 1

Моделі й типи податкової політики

Моделі податкової політики				
максимальних податків		мінімальних податків		розумних податків
Умови моделі: 1) максимальне число податків; 2) високі прогресивні ставки; 3) широкі податкові бази; 4) скорочення числа пільг		Умови моделі: 1) мінімальне число податків; 2) високі ставки; 3) мінімальне податкове навантаження на економіку		Умови моделі: 1) збалансований рівень податкового навантаження; 2) дестимулювання подальшого розвитку застарілих виробництв і стимулювання розвитку новітніх виробництв
Результат: збільшення податкового тягара на економіку і населення		Результат: зниження доходів бюджету, скорочення державних інвестицій, значне зменшення соціальних видатків		Результат: знаходження компромісу між реалізацією фіскальної, регулюючої і розподільної (соціальної) функцій податків, значущий обсяг соціальних витрат
Типи податкової політики				
Фіскальний	Фіскально-перерозподільчий	Регулюючий	Фіскально-конкуруючий	Фіскально-регулюючий
Переваги				
- висока частка держави в економіці і високий рівень державних інвестицій	- високий рівень соціальних видатків і значні державні інвестиції в економіку; - забезпечується суттєве соціальне нівелювання в суспільстві	- стимулює національний економічний розвиток; - підвищення інвестиційних можливостей економічних агентів суспільства	- передислокація юрисдикції органів управління зарубіжних економічних агентів	- підтримка достатнього рівня соціального забезпечення; - розумні податки на виробництво і споживання
Недоліки				
- невисокі соціальні витрати; - вилучаються надлишкові заощадження населення	- високі прогресивні прибуткові і майнові податки	- податкові втрати бюджету; - виконання державою лише основних функцій: оборона та правопорядок	- атрофування принципів і норм оподаткування; - значне зменшення соціальних видатків	- досить високі прибуткові і майнові податки, страхові платежі

Джерело: побудовано авторами на основі [9]

Моделі політики максимальних податків. Характеризується встановленням максимального числа податків, високих прогресивних ставок, широких податкових баз, скорочення числа пільг, що приводять в сукупності до збільшення податкового тягара на економіку і населення. Цю модель формують два типи податкової політики: фіскальний та фіскально-перерозподільчий. Ефективність фіскального мобілізаційного процесу обґрунтував свого часу ще Дж. Кейнс. Зокрема, на його думку, доцільно вилучати

за допомогою підвищених податків надлишкові заощадження населення, які не трансформуються в приватні інвестиції, являючи собою пасивне джерело доходу, у державні інвестиції, перетворюючи їх тим самим в активне джерело доходів. Фіскальний тип податкової політики найбільш затребуваний у надзвичайні періоди (наприклад, у періоди військових дій), коли необхідно суттєво підвищити мобілізацію фінансових ресурсів у державний бюджет, збільшити обсяг державних закупівель та інвестицій в певні

сектори економіки (в т. ч. військового призначення), при цьому зменшуючи соціальні витрати. Фіскально-перерозподільчий тип податкової політики розробили основоположники фрайбурзької школи неолібералізму В. Ойкен та Л. Ерхард. Ця політика в найбільш яскравому вигляді застосовується в країнах Скандинавії, де високий рівень податкового навантаження супроводжується безпрецедентно високим рівнем соціальної відповідальності держави перед своїми громадянами.

Модель політики мінімальних податків. Характеризується практикою встановлення мінімального податкового навантаження на економіку. Зниження податкових доходів бюджету супроводжується скороченням державних інвестицій та значним зменшенням соціальних видатків. Цю модель формують також два типи податкової політики: регулюючий та фіскально-конкуруючий. Регулюючий тип був розроблений в рамках теорії економіки пропозиції А. Лаффера. На його думку, слід значно знижувати податкові ставки, в першу чергу щодо прямого оподаткування факторів виробництва: праці і капіталу. Зниження податків на заробітну плату працівників буде стимулювати їх зайнятість, в т. ч. вторинну. У результаті зростатиме пропозиція робочої сили. Зниження податків на підприємців призведе до збільшення їх доходів і накопичень. В результаті зростуть їх власні інвестиційні можливості. Загальним підсумком зниження податкових ставок буде значний стимулюючий вплив на економічну активність цих факторів. Подібної моделі дотримувалася Японія в період післявоєнного відновлення економіки.

У 80-х рр. XX століття ця модель податкової політики ефективно використовувалася в США адміністрацією Р. Рейгана і тому отримала назву «рейганоміки». В останні десятиліття її успішно реалізують країни, що здійснюють експансію на світові ринки, зокрема Китай, Індія, Бразилія, Мексика та ін. Пріоритетними у цій політиці виступають економічні цілі.

Фіскально-конкуруючий тип в першу чергу стимулює не стільки національний розвиток виробництва, хоча й це звичайно присутнє, скільки передислокацію юрисдикції органів управління зарубіжних економічних агентів. До таких агентів відносяться в першу чергу транснаціональні компанії, за розміщення органів управління яких і за перетворення їх у кінцевому підсумку в національних податкових резидентів конкурують ряд фіскальних юрисдикцій. Ці юрисдикції створюють украй привабливі преференційні податкові режими зі значно більш низьким податковим та адміністративним навантаженням, що супроводжується, як правило, забезпеченням закритості будь-якої інформації про платників податків і характер проведених ними операцій. У цьому плані конкуренція йде не за перенесення реальної виробничої діяльності на території конкуруючих юрисдикцій, а за перенесення управління фінансовими потоками. Саме для такої фінансово-посередницької діяльності даний тип політики формує найбільш сприятливі умови та відповідну інфраструктуру. Цей тип податкової політики залишається затребуваним серед країн, так

званих офшорів або податкових гаваней, хоча фінансова криза 2008-2009 років суттєво змінила ставлення світових економічних центрів (перш за все, США та Європи) до таких країн.

Модель політики розумних податків. Дану модель становить фіскально-регулюючий тип податкової політики, націлений на пошук компромісу між реалізацією досить суперечливих функцій податків. Використання такої політики характерне в основному для високорозвинених країн (США, Великобританії, Канади та ін.), які вже досягли меж традиційного економічного зростання. Такі країни змушені підтримувати достатній рівень соціального забезпечення, тому прибуткові і майнові податки, страхові платежі тут досить високі. А розумні податки на виробництво і споживання їм необхідні в першу чергу для збереження конкурентних позицій своїх товарів на існуючих світових ринках і захоплення пріоритетного положення на знову формованих ринках високотехнологічної продукції. Підвищення адресності податкових преференцій та регулювання галузевого податкового навантаження дозволяє їм здійснювати структурну перебудову економіки у відповідності з перспективними потребами світового ринку. Зауважимо, що на стадії формування податкової політики вибирається аналогова модель, а потім надається абстрактній (загально концептуальній) моделі конкретний національний зміст.

Нами описані аналогові моделі податкових політик, із яких Україні треба обрати одну з найбільш прийнятних. Події, які розвиваються у світі та Україні змусять шукати нову модель податкової політики і побудову на її основі нової податкової системи.

Пандемія коронавірусу змінить світ назавжди [10]. Як зміниться світ, що буде з національними економіками, які наслідки чекатимуть економіку України? Проаналізуємо думки фахівців-економістів. Так, Стівен Уолт, професор міжнародних відносин в університеті Гарварда відмічав, що «пандемія посилить державу і зміцнить націоналізм» [10]. Шившанкар Менон, науковий співробітник Brookings India зазначив, що «...за допомогою з боку уряду сьогодні звертаються навіть лібертаріанці». Робін Ніблетт, директор британського Королівського інституту міжнародних відносин, в свою чергу підкреслив, що «... коронавірус примусить уряди, компанії та суспільства зміцнювати здатність виживати в умовах економічної самоізоляції». Річард Хаас, президент Ради з міжнародних відносин вважає, що «пандемія коронавірусу принаймні на кілька років змусить держави зосередитися на тому, що відбувається всередині їх кордонів. Очікується рух в бік самодостатності, ще більшу опозицію по відношенню до масової міграції та зниження готовності вирішувати загальні регіональні і глобальні проблеми, такі як зміна клімату. Це буде пов'язано з необхідністю виділяти ресурси на відновлення звичного способу життя вдома і боротися з наслідками економічної кризи всередині власної країни» [10]. Наталя Микольська, экс-заміністра економіки говорить, що зараз у України є всі можливості стати для ЄС одним з ключових виробничих хабів, за прикладом Мексики і США. Можна припустити, що

викликані пандемією коронавірусу збої в ланцюжках логістики посилять помітний вже зараз тренд повернення колись глобалізованих виробництв в розвинені країни. Або, принаймні, на географічно близькі до них ринки з дешевою робочою силою. Але щоб така можливість стала реальністю, уряду доведеться в найкоротші терміни розробити нову стратегію економічного розвитку, зрозуміти, що Україна може запропонувати світові. А потім почати її оперативно втілювати в життя [11].

ВИСНОВКИ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Україні, як незалежній державі з майже 30 літньою історією, з огляду інституціональної парадигми функціонування і розвитку економіки, необхідно створити інститут податку, який упорядковував би відносини економічних агентів суспільства з приводу фінансування діяльності держави по забезпеченню суспільних благ і визначав би обмеження, в рамках яких повинна здійснюватися їх діяльність. Для його побудови громадянам суспільства, в першу чергу, слід визначити суспільні блага, їх перелік, якість, які повинні забезпечуватися державою і фінансуватися шляхом податків. Ситуація, що склалася в країні і світі показала, що посилюватиметься роль держави і зміцнюватиметься націоналізм, країни поступово будуть приходити до економічної самоізоляції. Для обґрунтування кількості

і якості суспільних благ в суспільстві повинні пройти широкі дискусії, в ході яких визначиться коло суспільно наданих державою благ в обмін на сплачені громадянами податки.

Проаналізувавши думки провідних фахівців-економістів можна стверджувати, що Україні на період подолання наслідків кризи повинна податкову систему будувати на основі аналогової моделі максимальних податків із застосуванням фіскально-перерозподільчого типу податкової політики. Результатом застосування такого виду моделі буде збільшення податкового тягара на економіку і населення. В свою чергу це дозволить державі забезпечити високий рівень соціальних видатків і значні державні інвестиції в економіку, забезпечується суттєве соціальне нівелювання в суспільстві, тобто вирівнювання доходів найбільш багатих і бідних верств населення після оподаткування. Ця політика в найбільш яскравому вигляді застосовується в країнах Скандинавії, де високий рівень податкового навантаження супроводжується безпрецедентно високим рівнем соціальної відповідальності держави перед своїми громадянами. Скандинавська соціально орієнтована ринкова економіка відрізняється високим ступенем централізації та жорстким контролем за сплатою податків, особливо від діяльності за використання національних ресурсів. Проте високі податки не обтяжують населення цих країн, вони повертаються громадянам у вигляді високих соціальних гарантій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про затвердження Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2017-2020 роки: розпорядження КМУ від 08.02.2017 № 142-р URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#n9> (дата звернення: 25.03.2020).
2. Податкова політика. Міністерства фінансів України: веб-сайт. URL: <https://mof.gov.ua/uk/tax-policy> (дата звернення: 25.03.2020).
3. Баранник Л. Б., Піскова Ж. В. Нова парадигма розвитку податкової політики в Україні. *Філософія. Культура. Життя*. 2015. Вип. 42. С. 112-122.
4. Забудьте об економіке, нам грозит социальный крах. Foreign Affairs – о главной угрозе пандемии. *Фокус*: веб-сайт. URL: https://focus.ua/world/452308-pandemiia_koronavirusa_mozhet_privesti_k_sotsialnomu_krakhu_foreign_affairs.
5. Податкова політика держави. Ще один великий компроміс / за заг. ред. К. І. Швабія / Ірпінь: Університет ДФС України, 2018. 61 с.
6. Швайко М. Л. Особливості податкової політики України у сучасних умовах. *Інвестиції: практика та досвід*. 2019. № 16. С. 33–38.
7. Дріга О. П., Макурін А. А. Генезис податкової політики та системи оподаткування в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2018. Вип. 18(1). С. 154-157.
8. Майстро С. В., Майстро Р. Г., Майстро Д. С. Результативність та напрями удосконалення державної податкової політики в умовах економічних трансформацій. *Теорія та практика державного управління*. 2018. Вип. 4. С. 112-118.
9. Податкова політика: теорія, методологія, інструментарій / За ред. д-ра екон. наук, проф. Іванова Ю.Б., д-ра екон. наук, проф. Майбутова І. А. Харків: ВД «ИНЖЭК», 2010. 492 с.
10. Мир после пандемии. 12 прогнозов от 12 экономистов, политологов, медиков и дипломатов. *Фокус*: веб-сайт. URL: https://focus.ua/world/452339-mir_posle_pandemii_12_prognozov_ot_12_ekonomistov_politologov_medikov_i_diplomatov.
11. Полный назад. Что сулит экономике Украины мировой финансовый кризис. *Фокус*: веб-сайт. URL: https://focus.ua/economics/451767-polnyi_nazad_kak_mirovoi_finansovyi_krizis_otrazitsia_na_ukraine

REFERENCES

1. Pro zatverdzhennia Stratehii reformuvannia systemy upravlinnia derzhavnymy finansamy na 2017-2020 roky (2017). Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/142-2017-%D1%80#n9> [in Ukrainian].

2. Podatkova polityka. Ministry of Finance of Ukraine. Retrieved from <https://mof.gov.ua/uk/tax-policy> [in Ukrainian].
3. Barannyk, L. B., Piskova, Zh. V. (2015). Nova paradyhma rozvytku podatkovoi polityky v Ukraini [A new paradigm for tax policy development in Ukraine]. *Filosofii. Kultura. Zhyttia*, 42, 112-122 [in Ukrainian].
4. Zabud'te ob jekonomike, nam grozit social'nyj krah. Foreign Affairs – o glavnoj ugroze pandemii [Forget about the economy, we are facing a social collapse. Foreign Affairs – the main threat of a pandemic] Retrieved from https://focus.ua/world/452308-pandemiia_koronavirusa_mozhet_privesti_k_sotsialnomu_kraku_foreign_affairs [in Ukrainian].
5. Shvabii, K. I. (2018). Podatkova polityka derzhavy. Shche odyin velykyi kompromis. [State tax policy. Another great compromise]. Irpin: Universytet DFS Ukrainy [in Ukrainian].
6. Shvajko, M. L. (2019). Osoblyvosti podatkovoi polityky Ukrainy u suchasnykh umovakh [Peculiarities of tax policy of Ukraine in modern conditions]. *Investyciji: praktyka ta dosvid*, 16, 33-38 [in Ukrainian].
7. Drigha, O. P., Makurin, A. A. (2018). Henezys podatkovoi polityky ta systemy opodatkuvannia v Ukraini [Genesis of taxation policy and taxation system in Ukraine]. *Naukovyj visnyk Uzhgorodskogo nacional'nogo universytetu. Serija: Mizhnarodni ekonomichni vidnosyny ta svitove gosподarstvo*, 18, 154-157 [in Ukrainian].
8. Majstro, S. V., Majstro, R. Gh., Majstro, D. S. (2018). Rezultatyvnist ta napriamy udoskonalennia derzhavnoi podatkovoi polityky v umovakh ekonomichnykh transformatsii [Effectiveness and directions of improvement of the state tax policy in the conditions of economic transformations]. *Theory and practice of public administration*, 4, 112-118 [in Ukrainian].
9. Ivanov, Yu. B., Maiburov, I. A. (2010). Podatkova polityka: teoriia, metodolohiia, instrumentarii. [Tax policy: theory, methodology, tools]. Kharkiv. YNZhEK [in Ukrainian].
10. Mir posle pandemii. 12 prognozov ot 12 jekonomistov, politologov, medikov i diplomatov [Peace after the pandemic. 12 forecasts from 12 economists, political scientists, physicians and diplomats]. Retrieved from https://focus.ua/world/452339-mir_posle_pandemii 12_prognozov_ot_12_ekonomistov_politologov_medikov_i_diplomatov [in Ukrainian].
11. Polnyj nazad. Chto sulit jekonomike Ukrainy mirovoj finansovyj krizis [Full back. What promises the Ukrainian financial crisis is the global financial crisis]. Retrieved from https://focus.ua/economics/451767-polnyi_nazad_kak_mirovoi_finansovyj_krizis_otrazitsia_na_ukraine [in Ukrainian].

Писковая Жанна Валентиновна, Цуркан Ирина Николаевна. ОЧЕРТАНИЯ ИЗМЕНЕНИЯ ПАРАДИГМЫ НАЛОГОВОЙ ПОЛИТИКИ УКРАИНЫ

Актуальность темы исследования обусловлена отсутствием в Украине института налога, который должен иметь философию создания, формированием новой парадигмы развития налоговой политики с учетом последствий современного всемирного кризиса. Целью исследования является выяснение вопроса, какую аналоговую модель налоговой политики с применением какого типа следует выбрать Украине для построения института налога в контексте парадигмы дальнейшего развития. Для получения результатов исследования использованы общеполитологический метод, дедуктивный метод, метод сравнительного анализа, аналогий, обобщения. В статье рассмотрены аналоговые модели налоговой политики: модель политики максимальных налогов (фискальный и фискально-перераспределительный тип), результатом применения является увеличение налогового бремени на экономику и население; модель политики минимальных налогов (регулирующий и фискально-конкурирующий тип), результатом применения является снижение доходов бюджета, сокращение государственных инвестиций, значительное уменьшение социальных расходов; модель политики разумных налогов (фискально-регулирующий тип), результатом применения является нахождение компромисса между реализацией фискальной, регулирующей и распределительной (социальной) функций налогов, значимый объем социальных расходов. Определено, какие страны в каких экономических ситуациях применяли ту или иную аналоговую модель. Установлено, что события, которые развиваются в мире и Украине заставят искать наше государство новую модель налоговой политики и построение на ее основе новой налоговой системы. Обосновано, что Украина на период преодоления последствий кризиса должна налоговую систему строить на основе аналоговой модели максимальных налогов с применением фискально-перераспределительного типа налоговой политики, что обеспечит высокий уровень социальных расходов и значительные государственные инвестиции в экономику, обеспечит существенное социальное нивелирование в обществе, что, в свою очередь повлечет за собой высокие прогрессивные подоходные и имущественные налоги. Практическое значение полученных результатов заключается в том, что они могут быть использованы при создании института налога в Украине и разработке эффективной государственной налоговой политики. Данная тематика имеет перспективу исследования в направлении совершенствования механизма налогообложения по обеспечению граждан страны необходимыми общественными благами.

Ключевые слова: институт налога, общественные блага, налоговая политика, аналоговая модель налоговой политики, модель политики максимальных налогов, модель политики минимальных налогов, модель политики разумных налогов, тип налоговой политики.

Piskova Zhanna V., Tsurkan Iryna M. OUTLINES OF CHANGING THE TAX POLICY PARADIGM OF UKRAINE

The relevance of the research topic is due to the absence in Ukraine of an institute of tax, which should have a

philosophy of creation, formation of a new paradigm of tax policy development taking into account the consequences of the current global crisis. The purpose of the study is to clarify the question of what analogous tax policy model with which type to choose for Ukraine to build a tax institute in the context of a further development paradigm. The general philosophical method, deductive method, method of comparative analysis, analogies, generalization have been used to obtain the results of the study. Analogical models of tax policy have been considered in the article: maximum tax policy model (fiscal and fiscal-redistributive type), the result of application is increase of tax burden on economy and population; model of the minimum tax policy (regulatory and fiscally-competitive type), the result of which is a decrease in budget revenues, a reduction in public investment, and a significant reduction in social expenditures; model of a reasonable tax policy (fiscal-regulatory type), the result of application is finding a compromise between the implementation of fiscal, regulatory and distributive (social) functions of taxes, a significant amount of social spending. It has been determined which countries in which economic situations used an analog model. It has been established that events in the world and in Ukraine will force our country to look for a new model of tax policy and to build on it a new tax system. It has been substantiated that Ukraine for the period of overcoming the consequences of the crisis should build the tax system on the basis of an analogous model of maximum taxes with the use of fiscal and redistributive type of tax policy, which will provide a high level of social expenditures and significant public investment in the economy, will provide significant social leveling in society, which in turn will entail high progressive income and property taxes. The practical implications of the findings are that they can be used to set up a tax institute in Ukraine and develop an effective state tax policy. This topic has the prospect of research on improving the taxation mechanism to provide the citizens of the country with the necessary public goods.

Key words: tax institute, public goods, tax policy, analog model of tax policy, maximum tax policy model, minimum tax policy model, reasonable tax policy model, type of tax policy.

Одержано 31.03.2020 р.